

16. Новиков М. Ф. Формула богатства, или «Как догнать и перегнать Америку» (полезные советы начинающим предпринимателям) / М. Ф. Новиков. — Тернопіль : Навчальна книга–Богдан, 2012. — 128 с.
17. Бакан Д. Корпорации: максимизация прибыли любой ценой? [Электронный ресурс] /Д. Бакан. — Торонто : Viking Канада, 2004. — Режим доступа : translate.google.com.ua/translate?hl=ru&langpair=en%7Cru&u=http://minguo.info/usa/node/68.
18. Маркс К. Капитал / Карл Маркс. — М. : Политическая литература, 1978. — Т. 1. — 907 с.
19. Ли Сидни. Что случилось с Американским обществом? [Электронный ресурс] / Сидни Ли. — Режим доступа : <http://ekonomikoutlaw.wordpress>.

УДК 339.543

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ВИКЛИКИ МИТНІЙ БЕЗПЕЦІ ДЕРЖАВИ

Новікова К.І., к.е.н., доцент

Академія митної служби України

У статті визначено чинники, які впливають на митну безпеку держави в умовах глобалізаційних процесів, проаналізовано тенденції зміни показників митної безпеки за 2007-2011 рр., а також запропоновано заходи щодо покращення ефективності діяльності митної служби в контексті її реформування.

Ключові слова: митна безпека, глобалізація, митна політика, митні інтереси, показники ефективності роботи митних органів, митні процедури.

Новикова К.И. ГЛОБАЛИЗАЦИОННЫЕ ВЫЗОВЫ ТАМОЖЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ГОСУДАРСТВА / Академия таможенной службы Украины

В статье определены факторы, которые влияют на таможенную безопасность государства в условиях глобализационных процессов, проанализированы тенденции изменения показателей таможенной безопасности за 2007-2011 гг., а также предложены меры по улучшению эффективности деятельности таможенной службы в контексте ее реформирования.

Ключевые слова: таможенная безопасность, глобализация, таможенная политика, таможенные интересы, показатели эффективности работы таможенных органов, таможенные процедуры.

Novikova K.I. GLOBAL CHALLENGES FOR CUSTOMS SAFETY OF THE STATE / Ukrainian Academy of Customs, Ukraine

The main factors that have influence on the customs safety of the state in conditions of globalization is identified. The trends of the dynamics of customs safety indicators during 2007-2011's are analyzed. The measures for increasing of the efficiency of customs procedures under the conditions of reforming of customs are proposed.

Key words: customs safety, globalization, customs policy, customs interests, indicators of customs administration efficiency, customs procedures.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Бурхливий розвиток ринкових відносин, активізація експортно-імпортних операцій, посилення міжнародного економічного співробітництва та інтеграційних процесів в усьому світі супроводжуються загостренням економічної конкуренції на внутрішньому ринку, що актуалізує питання необхідності забезпечення економічної безпеки держави та її складових.

Вплив глобалізаційних процесів на національну економіку виявляється у відкритті нових привабливих можливостей та перспектив розвитку нашої країни як незалежного суб'єкта міжнародних економічних відносин. Глобалізація несе такі позитивні наслідки для країни, як можливості економічного зростання, приплив інвестицій, зростання зайнятості та рівня життя населення, підвищення конкурентоспроможності національних суб'єктів господарювання. У той же час, за таких умов посилюється і негативний вплив зовнішніх чинників на митну безпеку України, зокрема збільшення кількості суб'єктів, що вчиняють порушення митних правил, зростання обсягів контрабандних товарів, зменшення суми митних платежів, що стягуються митними органами, тощо.

Мінливе глобальне середовище вимагає від митних органів готовності протистояти новим викликам і загрозам, адаптація до яких є вкрай важливою для економіки. Відповідно проблематику даної статті актуалізує нагальна потреба використання прогресивного міжнародного досвіду митної справи, з урахуванням впливу глобалізаційних процесів та умов розвитку національної економіки.

Економічні науки

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблемам економічної безпеки приділяється значна та систематична увага дослідників. Певна кількість робіт присвячена розробці загальної теорії економічної безпеки та її складовим: зовнішньоекономічній, інвестиційній, фінансовій, продовольчій, інформаційній та ін. Питання митної безпеки, теоретико-методологічні основи механізму її забезпечення, методика розрахунку показників, які допомагають охарактеризувати стан митної безпеки, вивчали вітчизняні фахівці в галузі митної справи І. Бережнюк, А. Войцещук, В. Настюк, А. Мазур, П. Пашко, П. Пісній, Д. Приймаченко, О. Руренко, А. Стельмашук та інші вчені.

Бережнюк І. досліджує у своїх працях методи управління ефективністю роботи митних органів з метою зменшення загроз митній безпеці України, зокрема розробляє критерії оцінки рівня митної безпеки та заходи щодо підвищення останнього [1].

Питанням митної безпеки багато уваги приділено з боку П. Пашка, який у своїй монографії та ряді інших праць розглядає теоретичні, методологічні та практичні аспекти її забезпечення, показники, які дозволяють оцінити рівень забезпеченості митних інтересів, а також важелі державного регулювання, що необхідно використовувати з метою дотримання національних інтересів у митній сфері. Крім того, вчений розглядає проблемні аспекти впровадження електронного декларування в практику діяльності митних органів з метою забезпечення митної безпеки [2, 3].

Руренко О. у своїх дослідженнях акцентує увагу на значенні міжнародних організацій у сфері забезпечення митної безпеки та на тих обмеженнях, які накладає процес глобалізації на спроможність митної системи працювати ефективно [4].

Стельмашук А. у своїх працях вивчає проблему підвищення ролі митної політики в систему захисту внутрішнього ринку та досліджує ефективні механізми впливу на забезпечення збалансованості митної політики в умовах інтеграційних процесів [5].

Незважаючи на існування ґрунтовних наукових праць, у яких розглянуто теоретико-методологічні засади митної безпеки, слід зазначити, що деякі проблемні аспекти митної безпеки потребують подальшого вивчення. Насамперед, це стосується необхідності подальшої розробки показників стану митної безпеки, інституціонального механізму ефективного протистояння внутрішнім загрозам та відповідних інструментів забезпечення митної безпеки.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Враховуючи наукову та практичну актуальність обраної теми дослідження і спираючись на результати вивчення окремих її аспектів у фаховій літературі, метою даної статті є вивчення сучасного стану та загроз митної безпеки України на основі аналізу її основних індикаторів за 2007-2011 рр. та пошук ефективних заходів її забезпечення.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Глобалізація висуває перед митними адміністраціями нові виклики та стимулює уряди країн світу до пошуку нових, ефективніших інструментів забезпечення митної безпеки та захисту економічних інтересів держави.

У загальному тлумаченні безпекою є такий стан, коли нікому нічого не загрожує. Економічний словник визначає безпеку як «створювані системою умови, що гарантують запобігання витіканню конфіденційної інформації, порушенню таємниці, здійсненню диверсій, сприяють збереженню екосистеми та здоров'я людини» [6]. Уперше поняття „національна безпека” та „національні інтереси” на законодавчому рівні були визначені у ”Концепції (основах державної політики) національної безпеки України”, яка була прийнята Постановою Верховної Ради України 18.06.1995 р. У ній визначається, що захист національної безпеки є однією з найважливіших функцій держави. Суб'єктами національної безпеки виступають органи державної влади України, військові формування та їх об'єднання; об'єктами безпеки є людина, суспільство в цілому та державний суверенітет.

Національна безпека складається з безпеки політичної, соціальної, інформаційної, екологічної, правової, ідеологічної, психологічної, економічної тощо. Спрямованість економічної безпеки, яка є надсистемою митної безпеки, полягає, з одного боку, у забезпеченні економічної незалежності держави, та, з іншого боку, у недопущенні ізоляції держави від світової економічної системи та об'єктивно зумовлених глобалізаційних процесів.

Науковці Національного інституту стратегічних досліджень надають таке визначення економічної безпеки: "Економічна безпека – це такий стан національної економіки, який надає можливість зберігати стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз та здатний задовольнити потреби особи, сім'ї, суспільства, держави" [7]. Економічна безпека є складною системою, яка містить комплекс підсистем: фінансову,

грошову, валютну, продовольчу, сировинну, енергетичну, технологічну, зовнішньоекономічну тощо. Однією зі складових економічної системи є також митна безпека.

У загальному розумінні митну безпеку держави можна визначити як стан захищеності її митних інтересів держави. Пашко П. розглядає митну безпеку як систему ефективних економічних, правових, політичних та інших заходів держави у митній сфері, мета якої полягає в досягненні усталеної та передбачуваної роботи митної служби, достатнього рівня сприяння ЗЕД в нестабільних внутрішніх та зовнішніх умовах. Також вчений подає дефініцію митної безпеки як стан захищеності тих її національних інтересів, забезпечення яких покладено на митні органи, тобто митних інтересів [2]. Останні виступають об'єктами митної безпеки та реалізуються шляхом проведення митної політики. Стельмащук А. підкреслює, що захищеність митних інтересів дає змогу незалежно від будь-яких внутрішніх і зовнішніх загроз здійснювати митну справу [5].

Митна безпека включає в себе забезпечення безпеки торговельного ланцюга постачання та безпеку, що забезпечується боротьбою з контрабандою та порушеннями митних правил та тісно пов'язана з зовнішньоторговельною безпекою, яка характеризує стан митних інтересів у сфері експорту та імпорту. Цей розподіл безпеки за видами та підвидами є досить умовним, адже ця класифікація постійно доповнюється та уточнюється, а всі види тісно пов'язані один з одним.

Діяльність держави у сфері митної безпеки покликана забезпечувати певне коло митних інтересів, серед яких найважливішими є: створення умов лібералізації зовнішньої торгівлі; недопущення контрабанди та порушення митних правил; удосконалення митного законодавства України відповідно до світових та європейських стандартів; прискорення товаро- та пасажиропотоку через митний кордон; забезпечення споживчого ринку якісними іноземними продуктами та недопущення ввезення небезпечних для здоров'я людей товарів.

У цьому контексті митна безпека, як невід'ємна складова економічної безпеки, потребує свого забезпечення на державному рівні, оскільки протягом століть митниця була і залишається одним з найбільш істотних факторів державності і незалежності країни, запорукою владного і фінансового суверенітету. Митна безпека передбачає системні дії щодо налагодження механізму, який забезпечує її інституціоналізацію та спрямованість на досягнення конкретних цілей.

Будь-яка складова економічної безпеки держави характеризується такою категорією, як загрози державній безпеці. Загрозами є ті деструктивні чинники, що створюють небезпеку як окремим суб'єктам, так і суспільству в цілому. Відповідно митними загрозами є такі чинники, що створюють небезпеку у сфері митної діяльності. Загрози поділяються на внутрішні та зовнішні, реальні та потенційні [8]. До загроз митній безпеці держави належать: надзвичайні ситуації, стихійні лиха; світові економічні кризи, які здійснюють негативний вплив на національну економіку; протекціоністські заходи торговельних партнерів; високий ступінь залежності від стану міжнародних ринків певних ресурсів або від домінуючого торговельного партнера.

Управління митною безпекою є функцією органів державної влади у визначених організаційно-правових формах з метою задоволення інтересів держави щодо свого безпечного функціонування та гармонійного розвитку [9]. Отже, суб'єктами забезпечення митної безпеки є ті державні органи, якими безпосередньо здійснюється і організується митна справа, тобто головним чином це митні органи. На митні органи покладається завдання забезпечення митної складової економічної безпеки держави у частині дотримання принципів митної справи, митного законодавства України, міжнародних митних норм.

Відповідно до фундаментальних основ діяльності митної служби, зазначених у концепції реформування митної служби «Обличчям до людей», сферою відповідальності митних органів є забезпечення митних інтересів та безпеки держави при ввезенні, вивезенні та транзитних переміщеннях її територіїю товарів і транспортних засобів, а місією митної служби України є забезпечення сприятливих умов для розвитку зовнішньоекономічної діяльності, гарантування безпеки зовнішньої торгівлі та суспільства, захист митних інтересів України.

Із метою забезпечення митної безпеки митною службою розроблено низку заходів, здатних протидіяти внутрішнім і зовнішнім загрозам і забезпечити необхідний рівень надійності та захищеності митної служби, які складають відповідний регуляторний організаційно-економічний механізм [3]. Даний механізм є органічним поєднанням форм, методів, інструментів, структури, економічних важелів, які регулюють митну діяльність, забезпечуючи її усталеність та надійність.

Державне регулювання ЗЕД з метою гарантування митної безпеки відбувається в процесі реалізації митної політики шляхом адміністрування митних платежів та митних зборів, нетарифних обмежень зовнішньої торгівлі. Ці інструменти мають на меті, з одного боку, стимулювати підприємницьку активність та сприяти економічній взаємодії країни з глобальним конкурентним середовищем, а, з іншого боку, захищати національні економічні інтереси та підтримувати конкурентоспроможність вітчизняного виробника.

У структурі організаційно-економічного механізму митної безпеки важливе місце посідає комплекс «Електронна митниця», який також потребує подальшого впровадження та удосконалення. Про це свідчить те, що станом на початок 2012 р. в електронному вигляді було оформлено: лише 1% вантажних митних декларацій, 8,6% попередніх декларацій, 13,6% попередніх повідомлень. Використання електронного декларування дасть можливість покращити якість митного регулювання та вдосконалити митне адміністрування з метою забезпечення митної безпеки держави.

Митна безпека характеризується великою кількістю критеріїв, якісних та кількісних показників, які в процесі їх оцінювання та аналізу отриманих результатів дозволять встановити рівень ефективності забезпечення митних інтересів держави. Дослідники в галузі митної справи наголошують на важливості розробки системи критеріїв митної безпеки та підкреслюють, що при цьому слід спиратися на показники ефективності роботи митних органів.

Уже протягом тривалого часу головним показником ефективної роботи Держмитслужби вважається забезпечення стабільних надходжень до держбюджету, тобто рівень митної безпеки характеризує динаміка зміни надходжень від митних платежів, які стягуються митними органами. Це пояснюється тим, що протягом усіх років існування митної служби в Україні фіскальна функція мала пріоритетне значення в умовах дефіциту бюджетних коштів, а митні органи забезпечували фінансування значної частини бюджетних видатків. Останнім часом відбувається перехід від філософії стягнення платежів до філософії надання послуг суспільству, але в той же час сума митних податків та динаміка її зміни не залишається поза увагою дослідників та є важливим показником ефективності роботи митної служби.

Бережнюк І. вважає, що основною загрозою для митної безпеки держави є та частина платежів, яку митна служба недобрала до державного бюджету, тобто важливою функцією митних органів у процесі забезпечення митної безпеки є контроль саме за повнотою митних стягнень, а не за їх сумою [8]. Даний висновок підтверджує той факт, що порівняння статистики зовнішньої торгівлі України та статистичних даних її провідних торговельних партнерів, зокрема країн ЄС та СНД, свідчить про наявність вагомих розходжень, які щороку сягають від 10 до 30%. Маються на увазі товари, які враховані в статистиці зовнішньої торгівлі ЄС як експорт до України, повинні бути відображені в статистиці зовнішньої торгівлі України як імпорт з відповідної країни-партнера. Дані розбіжності пояснюються не стільки методологічними відмінностями у веденні статистики (наприклад, при визначенні ціни експортного товару не враховуються витрати на транспортування та страхування, які враховуються вже при оформленні цих товарів як імпорту в Україну), скільки широким поширенням тіньових схем при здійсненні експортно-імпортних операцій, які полягають у недекларуванні товарів, маніпуляцій з митною вартістю та країною походження товару, що веде до зменшення податкового зобов'язання або звільнення від оподаткування.

У зв'язку з цим важливим є розвиток культури обміну інформацією з митними органами країн – торговельних партнерів, а також з внутрішніми органами, які також виконують регулюючі та фіскальні функції. При цьому необхідно дотримуватись цілісного підходу в оптимізації заходів безпеки міжнародного торговельного ланцюга постачання і їх постійного поєднання з вдосконаленням і полегшенням процедур міжнародної торгівлі.

Пашко П. наголошує на тому, що одними з головних показників митної безпеки є стан реалізації митного постаудиту як складової системи аналізу ризиків. В останні роки Держмитслужбою створюються умови для забезпечення ефективності проведення перевірок після факту митного оформлення, що має на меті забезпечення повноти сплати митних платежів суб'єктами ЗЕД. Так, у 2011 р. в результаті проведення перевірок правильності класифікації товарів додаткові надходження до бюджету склали 88,4 млн. грн., перевірок правильності визначення країни походження товарів – 48,5 млн. грн., правильності визначення митної вартості – 3,68 млрд. грн. Крім того, в результаті виконання рішень Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі, що передбачають застосування спеціальних заходів митно-тарифного регулювання, до бюджету спрямовано особливих видів мита на суму 43 млн. грн.

Також досить повно ефективність митної справи характеризується порівнянням її результативності з витратами на діяльність митних органів. Проаналізуємо деякі з показників митної безпеки та результати занесемо в таблицю 1.

Із даних таблиці можна зробити висновок про покращення показників митної безпеки протягом 2007-2011 рр. Так, спостерігається збільшення обсягу імпорту товарів у розрахунку на одну посадову особу митних органів як у вартісному вираженні (з 3,3 млн. дол. у 2007 р. до 5,9 млн. дол. у 2011 р.), так і в натуральному вираженні (з 6,36 тис. т у 2007 р. до 6,69 тис. т у 2011 р.). Деяке зменшення останнього показника у 2008-2010 рр. пояснюється впливом економічної кризи на зовнішньоекономічну активність.

Крім того, слід відзначити поступове зростання кількості оформлених митних декларацій однією посадовою особою (зі 178 у 2007 р. до 232 у 2011 р.) та зменшення часу на їх оформлення (з 11 до 9 годин). Це пов'язане зі зростанням автоматизації митних процедур та скороченням кількості працівників митних органів у 2010-2011 рр. Хоча слід зазначити, що останній показник не можна

вважати таким, що характеризує саме тривалість оформлення митної декларації, адже методикою його розрахунку передбачено використання загальної кількості посадових осіб Держмитслужби, в той час як не всі митники працюють власне в підрозділах митного оформлення. Тому, характеризуючи власне середню тривалість оформлення митної декларації в підрозділах митного оформлення, слід зазначити, що з жовтня 2010 р. Держмитслужбою запроваджено жорсткі двохгодинні нормативи митного оформлення, результатом чого стало скорочення часу митного оформлення у 6 разів в режимі імпорту та у 2 рази в режимі експорту.

Як було зазначено вище, рівень митної безпеки та, зокрема, стан виконання фіскальної функції митними органами характеризує динаміка митних платежів. Аналіз вказує на стрімке зростання суми платежів як у загальному обсязі (з 54 млрд. грн. у 2007 р. до 115 млрд. грн. у 2011 р.), так і в розрахунку на один робочий день чи на одну посадову особу. Важливим показником митної безпеки є також окупність витрат держави, який розраховується як співвідношення суми митних платежів, що стягується митною службою, до витрат з бюджету на її утримання. Очевидно, що даний показник має високі значення та тенденцію до зростання, отже, вказує на зростаючу ефективність роботи митних органів.

Таблиця 1 – Показники митної безпеки України протягом 2007-2011 рр. [10]

Показник	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.
1. Обсяг імпорту на одну посадову особу митних органів, млн. дол.	3,30	4,52	2,67	3,33	5,90
2. Обсяг імпорту на одну посадову особу митних органів, тис. т	6,36	5,59	4,94	4,63	6,69
3. Середня кількість декларацій, оформлених 1 посадовою особою, шт.	178,98	193,13	135,76	172,61	232,26
4. Середня кількість декларацій, оформлених однією посадовою особою в день, шт.	0,71	0,77	0,54	0,68	0,92
5. Середня кількість годин на оформлення декларації	11	10	15	12	9
6. Митні платежі до бюджету, млн. грн.	54119,5	96047,2	83116	85911,6	114817
7. Середньоденні надходження митних платежів, млн. грн.	214,76	381,14	329,83	340,92	455,62
8. Сума митних платежів на одну посадову особу, млн. грн.	2,93	5,31	4,53	4,88	8,08
9. Видатки з Державного бюджету на утримання митної служби, млн. грн.	1200,05	1512,05	1289,7	1463,13	1454,24
10. Видатки з Державного бюджету у розрахунку на одну посадову особу, тис. грн.	65,05	83,62	70,25	83,15	102,34
11. Коефіцієнт окупності витрат держави	45,10	63,52	64,45	58,72	78,95

У той же час, слід відзначити, що митна служба володіє значними резервами до покращення результатів своєї діяльності та підвищення рівня митної безпеки, який все ж не можна вважати задовільним через високий рівень тінізації економіки та велику кількість порушень митного законодавства.

Необхідність подальшого вдосконалення митної служби як інституту забезпечення митної безпеки зумовлена високими вимогами, що висуваються до якості та ефективності діяльності митних органів, та необхідності її відповідності міжнародній практиці здійснення міжнародної торгівлі. Важливість покращення роботи цієї структури також викликана намірами асоціативного членства в ЄС та створення зони вільної торгівлі, угода щодо якої була парафійована 19 липня 2012 р., що висуває нові вимоги до учасників ЗЕД та державних органів, що займаються регулюванням зовнішньої торгівлі.

У сучасних умовах посилення глобалізаційних процесів важливого значення набуває діяльність Всесвітньої митної організації у сфері забезпечення митної безпеки, формування стандартів митної діяльності та впровадження сучасних методів митного контролю, адже з посиленням взаємозалежності країн та підвищенням інтенсивності економічних зв'язків між ними процес забезпечення митної безпеки стає все більш складним та комплексним [4].

На багато десятиліть уперед митниця залишатиметься гарантом митної безпеки як складової економічної безпеки держави, тому завданням митних адміністрацій є використання міжнародно визнаних

інструментів регулювання міжнародної торгівлі на основі дотримання Рамкових стандартів забезпечення безпеки і спрощення процедур міжнародної торгівлі, розроблених Всесвітньою митною організацією з метою визначення та попередження внутрішніх і зовнішніх загроз.

Саме ВМО допомагає створити ефективну стратегію для боротьби з викликами, які постають перед митною безпекою; розвиває та підтримує стандарти, які є єдиними для усіх її членів; сприяє розвитку взаємовигідних відносин між митними організаціями країн світу; забезпечує інституційний розвиток митних органів та всебічне використання їхніх потенційних можливостей; запроваджує нові механізми державного управління в митній сфері з урахуванням новітніх змін у глобальному середовищі.

ВИСНОВКИ

Розглядаючи митну безпеку як стан захищеності митних інтересів держави, який забезпечується митними органами, ми дійшли висновку, що на даний час теоретико-методологічна база дослідження механізмів забезпечення митної безпеки є недостатньо розробленою та потребує подальшого доопрацювання.

Виходячи з результатів дослідження, пріоритетними напрямками діяльності з забезпечення митної безпеки відповідно до світових тенденцій розвитку митної справи є:

- удосконалення митного регулювання як ефективного інструменту митної політики та забезпечення митної безпеки;
- розвиток безпаперової системи митного оформлення з використанням багатфункціональної комплексної системи «Електронна митниця», що сприятиме наближенню до світових стандартів здійснення митної справи та спростить оцінку якості виконання митних процедур розрахунково-програмними способами;
- забезпечення повноти надходжень до Державного бюджету за рахунок контролю дотримання митного законодавства України на основі методів митного постаудиту та обміну інформацією з іншими країнами щодо торговельних операцій та іншими регуляторними органами всередині країни щодо стягнення податків;
- удосконалення мотиваційного механізму забезпечення митної безпеки шляхом формування на системній основі нового світогляду у митній службі на основі культивування високої моральності, етичних якостей та ефективної системи стимулювання до підвищення професійного рівня та покращення результатів роботи митників;
- продовження курсу лібералізації регуляторної політики держави у сфері ЗЕД за умови дотримання економічних інтересів на основі використання податкових засобів підтримки національного товаровиробника, розбудови інституційної інфраструктури сприяння експорту та активізації застосування механізмів СОТ для захисту національних економічних інтересів;
- посилення митного контролю товарів, що переміщуються через митний кордон України з метою запобігання порушенням митних правил та ухиленню від оподаткування за рахунок покращення технічного забезпечення пунктів пропуску;
- запровадження заходів щодо диверсифікації географічної структури енергетичного імпорту з метою підвищення рівня безпеки внутрішнього ринку та забезпечення стабільності й передбачуваності функціонування основних експортоорієнтованих енергоємних галузей.

У зв'язку з відсутністю системного та цілісного підходу до реалізації митної політики доцільне подальше вдосконалення нормативно-правової бази як ефективного інституціонального механізму регулювання митної системи, а саме концептуальне визначення складових митної безпеки та розробка механізму її забезпечення шляхом розробки проекту Концепції митної безпеки, у якому мають бути враховані усі її елементи та проведено аналіз на основі актуалізованої інформації про показники діяльності митних органів з урахуванням сучасних тенденцій.

Концепція митної безпеки має містити пріоритетні цілі та завдання забезпечення безпеки, шляхи та методи їх досягнення, які б адекватно відображали роль митної служби в сучасному соціально-економічному розвитку України. Її зміст повинен координувати загальнодержавні дії в галузі забезпечення безпеки на рівні окремих господарюючих суб'єктів, галузей, секторів економіки, а також на національному, регіональному та глобальному рівнях.

Таким чином, спрощення і прискорення митних формальностей, створення сприятливих умов для учасників ЗЕД, впровадження новітніх процедур автоматизації митного оформлення та ліквідація негативного впливу людського чинника є напрямками підвищення якості митного регулювання та забезпечення митної безпеки держави.

Зазначені в статті проблемні питання є досить складними та дискусійними, що обумовлює необхідність здійснення подальших наукових пошуків у даному напрямку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бережнюк І. Г. Управління економічною ефективністю роботи митних органів [Електронний ресурс] / І. Г. Бережнюк. — Режим доступу : <http://www.awuj.ru/doc/IPO/Tezi/berejnuk.doc>.
2. Пашко П. В. Митна безпека (теорія, методологія та практичні рекомендації) : монографія / П. В. Пашко. — Одеса : АТ «ПЛАСКЕ», 2009. — 628 с.
3. Пашко П. В. Умови та чинники забезпечення митної безпеки / П. В. Пашко // Митна справа. — 2010. — № 1(67). — С. 5—16.
4. Руренко О. Г. Митна безпека України в умовах глобалізації / О. Г. Руренко, В. М. Горбачук // Митна безпека. Серія : Економіка. — 2010. — № 1. — С. 55—58.
5. Стельмашук А. М. Підвищення ролі митної політики в системі захисту внутрішнього ринку / А. М. Стельмашук // Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка». — 2011. — № 6. — С. 279—286.
6. Осовська Г. В. Економічний словник / Г. В. Осовська, О. О. Юркевич, Й. С. Завадський. — К. : Кондор, 2007. — 358 с.
7. Шлемко В. Т. Економічна безпека країни: сутність і напрямки забезпечення : монографія / В. Т. Шлемко, І. Ф. Білько. — К. : НІСД, 1997. — 144 с. — (Сер. "Нац. безпека" ; Вип. 2).
8. Разумей М. Зовнішньоторговельна безпека держави: управлінський аспект / Максим Разумей // Державне управління та місцеве самоврядування : зб. наук. праць. — 2010. — № 2(5). — С. 18—26.
9. Настюк В. Я. Особливості державного управління щодо забезпечення митної безпеки України / В. Я. Настюк // Митна безпека. Серія : Право. — 2010. — № 1. — С. 22—29.
10. Офіційний сайт Державної митної служби України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.customs.gov.ua>.

УДК 339:334.7.009.12 (477)

КРЕАТИВНІСТЬ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Осаул А.О., викладач

Запорізький національний університет

У статті досліджуються процеси взаємозв'язку розвитку креативності та конкурентоспроможності національної економіки. Проаналізовано вплив на національну економіку державної політики в сфері культури та міждержавного співробітництва в сфері культури. Обґрунтовано особливості зайнятості в культурних та креативних галузях економіки. Виділені основні форми програм підтримки суб'єктів міжнародного ринку культури, їх характерні риси, зв'язок із розвитком інших секторів економіки. Встановлено необхідність поглиблення державної підтримки креативних програм розвитку.

Ключові слова: культурний капітал, креативність, культурне благо, благодійні фонди, культурні кластери, права інтелектуальної власності, розподіл доходів, зайнятість.

Осаул А.А. КРЕАТИВНОСТЬ КАК ОСНОВА РАЗВИТИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОЙ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ / Запорожский национальный университет, Украина

В статье исследуются процессы взаимосвязи развития креативности и конкурентоспособности национальной экономики. Проанализировано влияние на национальную экономику государственной политики в сфере культуры и межгосударственного сотрудничества в области культуры. Обоснованы особенности занятости в культурных и креативных отраслях экономики. Выделены основные формы программ поддержки субъектов международного рынка культуры. Установлена необходимость углубления государственной поддержки креативных программ развития.

Ключевые слова: культурный капитал, креативность, культурное благо, благотворительные фонды, культурные кластеры, права интеллектуальной собственности, распределение доходов, занятость.